

Slovo k povzbuzení na neděli 3. ledna 2021, na Druhou neděli po Narození Páně
Biblická čtení: Sir 24,1-4.12-16; Ž 147; Ef 1,3-6.15-18; Jan 1,1-18

Milé sestry, milí bratři,

dnešní neděle – Druhá neděle po Narození Páně – je tak trochu ve stínu všech těch velkých vánočních slavností a svátků, je to vlastně jediná „obyčejná“ vánoční neděle. Za sebou máme již – i když letos za mimořádných vnějších okolností – samu slavnost Narození Páně, Boží Hod vánoční, pak celý vánoční oktáv a v něm svátek Svaté rodiny minulou neděli, v pátek na Nový rok jsme oslavili slavnost Panny Marie, Matky Boží. A dá-li Bůh a dožijeme-li se toho, ve středu 6. ledna oslavíme slavnost Zjevení Páně a následující neděli svátek Křtu Páně, kterým doba vánoční skončí.

A možná právě toto postavení dnešní neděle „tak trochu ve stínu“ ostatních vánočních svátků, určitá nepřítomnost nějakého zvláštního vlastního duchovního důrazu, neslavení jednotlivé události z Ježíšova narození a útlého dětství, jak o nich čteme v Matoušově a Lukášově sepsání evangelia a jak slavíme o jednotlivých vánočních svátcích, nás o to více může vybídnout zaměřit svou pozornost na dnešní Boží slovo. Zkusme se soustředit především na čtení první, starozákonní a na evangelijní úryvek, začátek svatého evangelia podle Jana.

První čtení je z podivuhodné mudroslovné starozákonní knihy Sirachovcovy. Označení „mudroslovná“ o ní platí nejen co do stylu sapienciální literatury, kterou se i tato kniha vyznačuje, ale zejména proto, že právě téma „moudrosti“ je v Sirachovcovi velmi výrazně rozvinuté. Bez nadsázky se dá říci, že celá kniha je přímo jakýmsi chvalozpěvem na skutečnou moudrost, na tu, která je darem a projevem samotného Hospodina. Konečně o moudrosti je i dnešní úryvek: «Moudrost se sama chválí a slaví uprostřed svého lidu: (...) Před věky na počátku mě stvořil, až na věky být nepřestanu».

Moudrost (hebrejsky *chokmá* nebo *mášál*, řecky *sofia*) je tak velké biblické téma. Vedle knihy Sirachovcovy o ní čteme zvláště v samotné knize Moudrosti a v knize Přísloví. Kdybychom si – třeba jako takovou biblickou mozaiku – složili obraz Boží moudrosti, jak je vyzpívávána zvláště v těchto třech navýsost mudroslovných knihách Starého zákona, tak bychom asi mohli říci, zazpívat následující: Moudrost je skutečně Boží, je Božím darem, Božím projevem. Byla u Boha dříve, než on vůbec začal tvořit svět, hrála si s ním, on se s ní o všem radil. Poté, co svět byl stvořen, Boží moudrostí byl celý proniknut, skrze moudrost v něm Hospodin vykonává svou moc a vládu. Moudrost je přívětivá, chce z lidí činit Boží přátele, proto jim sedí u dveří, každého rána čeká na jejich zápraží a dává se nalézt těm, kdo ji hledají. Usadila se mezi lidmi. Protože je Boží, protože je všemocná.

Už nejranější křesťanská četba a exegeze Starého zákona v moudrosti – především pro její preexistenci (že byla dříve, než byl svět) přečetla, rozpoznala projev Syna. Podobně jako se tomu stalo v případě slova (hebrejsky *dábár*, řecky *logos*). Přičemž to nové novozákonní je poznání, že tato preexistující Moudrost je nestvořená a není jen projevem Boha, nýbrž je sama (druhou) Boží osobou. Podobně jako slovo není jen vnímatelným projevem Hospodinovým, ale věčným Slovem, kterým se vyslovuje od věčnosti sám Bůh-Otec, které z něj od počátku vychází a je Bohem, druhou Boží osobou. «Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo byl Bůh» slyšeli jsme hned jako první větu v dnešním velkolepém Prologu Janova evangelia. Svatý Jan tak hned na samém začátku svého evangelia jakoby „vzlétl“ do samotného nebe, k samotnému Bohu, rozpoznal, že Kristus je to Slovo (ostatně právě pro toto mystické vzletnutí je Janovým atributem právě orel).

Skutečnost, že už Starý zákon rozpoznával v moudrosti světa cosi Božího, odlesk Božího řádu ve stvoření, projev Hospodinův a jeho posla, skutečnost, která je navíc obklopena ne zcela nepodobným vnímáním moudrosti (*sofia*) v celé antické filosofii („lásce k moudrosti“), byla pro nejranější křesťanství velkým povzbuzením. Stejným povzbuzením bylo, že i slovo bylo ve Starém zákoně slyšeno jako Boží, podobně jako antická filozofie také slovem (*logos*)

označovala odlesk Boží v celém kosmu. Povzbuzením, že tato Moudrost, toto Slovo, tušené Starým zákonem i celým kulturním světem, se nyní stalo vnímatelným, stalo se člověkem. Povzbuzením, že Ježíš Kristus je skutečně vtěleným Božím Synem, že základní křesťanské vyznání – «Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi» – je naplněním nejen starozákonního ale i celého lidského očekávání, naplněním jeho tušení.

Kéž by se to stalo povzbuzením i pro nás. I my přeci potřebujeme povzbudit, že evangelium je pravda, že naše víra je pravdivá, že naše následování Pána Ježíše není marné, že to vše není nesmyslné. Někdy velmi intenzivně potřebujeme ve své víře povzbudit.

Asi nemusí být všem vlastní teologické závěry typu, že vtělení Božího Syna se tak skutečně událo „podle Písem“ (*kata grafás* řecky, *secundum scripturas* latinsky), nebo že filozofická reflexe tušením moudrosti a slova tak vlastně odušila „semínka Slova“ (*logoi spermatikoi* řecky, *semina verbi* latinsky). Přesto vědomí, že základní křesťanská tajemství jsou už předobrazena v mnohém ve Starém zákoně, mnohem starším než křesťanství, a že základní křesťanská tajemství jsou již tušená velkou lidskou antickou moudrostí, i nás může povzbudit, že naše křesťanská víra prostě není nesmyslná, a že proto naše následování Krista není zbytečné. Ne nepodobně dnes přeci tuší Boha i mnohé lidské srdce...

Ztotožnění Krista s Moudrostí a Slovem Božím by nám mělo být povzbuzením a zároveň výzvou. Výzvou, kde skutečnou Boží moudrost hledat a nacházet: V Ježíši Kristu, v jeho boholidské osobě, v jeho přítomnostech mezi námi, v evangeliu, které o něm svědčí. U Krista můžeme svou lidskou moudrost (nebo spíše nemoudrost) obohatit o Moudrost Boží, své poznání (či neznání) o slyšení Slova. V něm je «světlo pravé, které osvěcuje každého člověka», vždyť proto «přišlo na svět». Kristus je tím Světlem a «to světlo svítí v temnotě a temnota ho nepohltila». Je Světlem, Slovem, jeho následování z nás může a chce učinit «Boží přátele», neb je zároveň Moudrostí, která je z lidí činí. «Už vás nenazývám služebníky, nazval jsem vás přáteli» řekne svým učedníkům sám Pán Ježíš v Řeči na rozloučenou.

Toto povzbuzení a tato výzva platí za všech okolností, vždy a všude. V dnešní době ale možná o to více, v oč těžší, složitější a pro mnohé z nás tak nepřehledné, až leccjak temné situaci života a světa se nacházíme. Již vícekrát bylo na tomto místě (*Slova k povzbuzení na každý den*) zmíněno, že právě bezprecedentnost nynější doby, síly a globálnosti pandemie a snah o její zmírnění vyžaduje od každého z nás skutečné hledání toho, co je dobré a správné, co je právě potřebné a co zbytečné, jak se máme zachovat, co činit a co ne.

Dnešní Druhá neděle po Narození Páně nám tak znovu připomíná to první, co můžeme a máme učinit: Pohledět na Krista, začíst se do evangelia, ptát se Moudrosti, co je dobré a co ne, správně zaslechnout Slovo, co nám k tomu říká, nechat se osvítit Světlem, naplnit Moudrostí a Slovo následovat a stávat se mu podobnými...

Krásně a slavně to zformuloval svatý Jan od Kříže, slyše v mystickém zjevení slova samotného Boha-Otce: «Kdybys chtěl, abych ti já odpověděl nějakým slovem útěchy, pohleď na mého Syna, který je mi poddán a z lásky ke mně byl podroben a soužen, a uvidíš, kolik ti toho odpoví. Kdybys chtěl, abych ti já objasnil nějaké skryté věci či události, upři jen své oči na něj, a nalezněš nejskrytější tajemství, moudrost a Boží divy, jež jsou v něm zahrnuty. (...) Tyto poklady moudrosti budou pro tebe vznešenější, lahodnější a prospěšnější než věci, které jsi chtěl vědět. (...) A kdybys také chtěl jiná božská či tělesná vidění nebo zjevení, pohleď na něj tak polidštěného a nalezněš v něm víc, než si myslíš».

Kristus, Boží Syn, Moudrost Otce, jeho Slovo, které se stalo tělem a přebývalo a stále tajemně přebývá mezi námi, je bezpochyby tím nejdůležitějším a nejsprávnějším „světlem na konci tunelu“, o kterém se v nyní tak často mluví, které se tak dychtivě očekává. To samozřejmě nevyklučuje jiná, stvořená světla (na konci tunelu), ale ukazuje na samo Světlo, nestvořené a Boží, k němuž bychom se vždy a za všech okolností života měli obracet jako k prvnímu, a to nejen chronologicky, nýbrž i logicky, nejen časově, ale i obsahově, jako k tomu nejdůležitějšímu. Zvlášť v temnotách, protože v nich zvlášť svítí a chce osvítit i nás...